

tegen een eikestam, was ook hier de afstand van den grond vrij aanzienlijk, terwijl nu tevens blijkt, dat noch deze, noch de abnormale plaats voorkomen hebben, dat de parasiet ze ontdekte.

Macrothylacia rubi blijkt hare eieren nogal eens op andere dan de normale plaatsen af te zetten.

Schovenhorst, Putten (G.), Aug. 1922. J. TH. OUDEMANS.

Nieuwe vindplaatsen van Nederlandsche Coleoptera.

Amara Schimperi Wencker, tot nog toe slechts gevangen op het Scheveningsche strand, Mei, te Loosduinen, Zeeburg, Cuyk, Denekamp, Steyl (L.) en Leeuwen (Geld.), blijkt ook voor te komen bij Eindhoven, waar ik op 5 Jan. '23 twee exemplaren bemachtigde en op 10 Jan. '23 weer twee. Een ♂ en ♀ bevinden zich in de Collectie EVERTS, de twee andere exemplaren in mijne verzameling. Alle exemplaren werden gevangen in 'n laaggelegen, vochtige weide, aan den voet van de daarop staande boomen.

Phyllodecta tibialis a. Cornelii Weise, tot nog toe slechts gevangen bij den Haag, Rotterdam, Nuth(L.) en Bunde(L.), werd door mij nog gevangen bij Eindhoven, 2 Jan. '23. 't Exemplaar bevindt zich in de Collectie EVERTS

L. A. W. C. VENMANS.

Het jaar 1922 geen Wespenjaar.

Nadat 1921 een „Wespenjaar” bij uitnemendheid geweest was, zie o.a. Ent. Ber. Dl. VI, p. 31, en het dus te verwachten was, dat er in het voorjaar 1922 zeer veel koninginnen zouden zijn, heb ik „de wespen” (*Vespa*) in dat jaar met bijzondere aandacht gadeslagen. Mijne aantekeningen leverden de hier volgende uitkomsten.

Het vroege voorjaar van 1922 was over het algemeen koud en werden wespenkoninginnen door mij niet gezien vóór 7 Mei, toen de temperatuur tot 68° F. rees, op welken dag ik *Vespa crabro* L., *vulgaris* L., *rufa* L. en *austriaca* Pz. waarnam. Op 8 Mei waren de wespen duidelijk talrijker en zag ik ook *Vespa silvestris* Scop; temperatuur 73° F. Na eene koelere periode van eenige

dagen, werd het op 15 Mei weer aanmerkelijk warmer; op 21 Mei was het 80° F. en zag ik enorm veel wesp-koninginnen, vooral van *Vespa rufa*; op 22, 23 en 24 Mei steeg de temperatuur tot 90° F. en nog daarboven; wespweer bij uitnemendheid! Nog eenige dagen in Juni bleef het warm, doch toen trad eene veel koelere en vochtiger periode in, welke voor de wespen ongunstig was. Men bedenke, dat er op dat tijdstip nog geene werksters waren, en de koninginnen dus nog voor alles te zorgen hadden. Ik had enkele zichtbaar hangende nestjes ontdekt, doch van al deze gingen in die Juni-dagen de koninginnen verloren, waarmede dus ook die nesten te gronde gingen. Zoo zal het met vele, ja met de meeste nesten gegaan zijn; het ongunstige weer in Juni heeft het pleit beslecht en wel ten nadeele van de wespen. Ook Juli was in hoofdzaak koel en vochtig. Wespen (werksters) heb ik in die maand zoo goed als niet gezien; als bijzonderheid noteerde ik op 23 Juli, dat ik dien dag eene werkster van *Vespa rufa* gezien had!

Merkwaardig was ook, dat men tot midden in den zomer nu en dan nog eene enkele koningin zag ronddolen, die stellig òf geen nest gesticht had, òf wier nest te gronde gegaan was. Op 11 Juli nam ik nog zulk een ex. van *Vespa vulgaris* waar.

De zomer en nazomer waren dus in 1922 zoo goed als zonder wespen; zelfs op 't rijpe ooft nam ik ze niet waar. Alleen laat in den herfst, in de tweede helft van October, tegen dat de grondnesten hun einde naderen, zag ik op zonnige dagen nog enkele werksters en iets meer mannetjes, bijna uitsluitend van *Vespa vulgaris*, rondom jonge sparren vliegen, de mannetjes stellig op zoek naar jonge koninginnen.

In tegenstelling met alle andere wespsoorten, wien het in 1922 al heel slecht gegaan is, schijnt de zooveel grootere *Vespa crabro* aan de tegenspoeden beter weerstand te hebben kunnen bieden; ik had ten minste eene welvarende kolonie van deze soort in het dubbelwandige dak van mijn huis en heb, daar ik dit nest ongemoeid liet, enkele waarnemingen daaraan kunnen doen, waarvan ik hieronder iets zal mededeelen.

Schovenhorst, Putten (G.), Maart '23.

J. TH. OUDEMANS.